

Communicatie- en participatiestrategie Omgevingsvisies Best, Veldhoven, Waalre Droomfase

1. Algemene principes communicatie en participatie Omgevingswet

De gemeenten Best, Veldhoven en Waalre stellen een Omgevingsvisie op voor hun grondgebied. Daarbij willen we een integrale aanpak en een goede betrokkenheid van bestuurders, professionals, bewoners en ondernemers binnen de gemeenten. Dit is van grote waarde voor de inventarisatie van ideeën en voor een duidelijk proces en goede uitvoering.

De kernboodschap 'Samen ruimte maken' is onze grondhouding van waaruit we het gesprek aangaan met onze inwoners: met elkaar, meeweten en meedenken, transparantie en heldere verwachtingen. In de manier van communiceren laten we zien hoe we als gemeenten om willen gaan met de Omgevingswet. De volgende principes met betrekking tot communicatie en participatie in het programma Omgevingswet zijn leidend:

Communicatie

1. We communiceren tijdig en open.
2. We communiceren zodanig dat ook mensen die minder computervaardig zijn en mensen met een verstandelijke, visuele of auditieve beperking, geïnformeerd worden en mee kunnen doen en denken.
3. Onze communicatie is duidelijk in klare taal geschreven en daarmee voor iedereen te begrijpen.
4. De keuze voor kanalen en middelen stemmen we af op de boodschap en het publiek.
5. Communicatie 'naar buiten' richt zich met name op vertellen en informeren, en op participatie.
6. Communicatie 'binnen' richt zich, naast het informeren over de stand van zaken, met name op de geest van de Omgevingswet en gedragsverandering.
7. Voor het programma Omgevingswet en voor de diverse deelprojecten werken we met kernboodschappen.

Participatie

1. We bieden ruimte en durven los te laten.
2. We willen het samen doen en iedereen de kans geven om mee te denken en te praten.
3. We sluiten aan bij de leefwereld van onze inwoners.
4. We verbinden de online en offline dialoog.

2. Vertrekpunten communicatie en participatie Omgevingsvisie

Algemene boodschap

De gemeenten Best, Veldhoven en Waalre ontwikkelen per gemeente een Omgevingsvisie voor de lange termijn (2040) voor de hele fysieke leefomgeving. We doen dat niet alleen. Samen willen we ruimte maken: met inwoners, ondernemers, ketenpartners en maatschappelijke organisaties. De Omgevingsvisie beschrijft beelden van de gewenste toekomst van de fysieke leefomgeving (waaronder ruimte, water, milieu, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed), en brengt ontwikkelingen (zoals klimaatadaptatie, energietransitie en gezondheid) met elkaar in verband.

De Omgevingsvisie is één van de instrumenten van de Omgevingswet, en wordt door de gemeenteraad vastgesteld. De Omgevingsvisie legt alleen de gemeenteraad zelf verplichtingen op en bevat geen regels voor burgers, bedrijven of andere overheden. In de Omgevingsvisie worden de ambities bepaald, die vervolgens juridisch zullen worden vertaald in het Omgevingsplan, een ander instrument van de Omgevingswet.

Doel participatieproces

Met het participatieproces bereiken we dat de betrokken partijen (waaronder inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties/verenigingen en ketenpartners) zich uitgenodigd, gehoord en betrokken voelen bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Dit volgt uit het feit dat ze voldoende gelegenheid krijgen om ideeën in het proces naar voren te brengen en dat ze begrijpen wat er met hun ideeën wordt gedaan. Ze kennen en begrijpen de afwegingen die in de Omgevingsvisie worden gemaakt. Door het proces begrijpen ze dat meerdere belangen spelen en dat de gemeenteraad uiteindelijk keuzes moet maken.

De algemene principes passen we bij de communicatie en participatie rondom de Omgevingsvisie op de volgende manier toe:

Communicatie

1. Voor elke gemeente wordt een pagina op de website ingericht met alle benodigde informatie, tussenproducten en bijeenkomsten in relatie tot het Omgevingsvisietraject. Daarnaast communiceren we via de gemeentelijke (social)media kanalen en gedrukte pers. Hierdoor communiceren we tijdig en open. In onze communicatie letten we op toegankelijkheid en op duidelijk taalgebruik; bij voorkeur communiceren we beeldend en verhalend.
2. Voor het Omgevingsvisietraject ontwikkelen we een overzichtelijke pagina met de planning (infographic), korte toelichting en verwijzing naar bronnen en contactpersonen. Dit geeft helderheid over processen en rollen.
3. We verbinden de offline en online communicatie door via verschillende media te vertellen en informeren over de Omgevingsvisie en het participatietraject. We passen daar onze (beeldende) inhoud op aan.
4. We betrekken de medewerkers van de gemeente bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Enerzijds doen we zo aan bewustwording, die onder andere voor de cultuurverandering nodig is. Anderzijds hebben we de input van collega's inhoudelijk nodig. We vertellen op ons intranet over de voortgang en mijlpalen van het traject en organiseren bijeenkomsten waar een brede groep collega's wordt bijgepraat of

geconsulteerd. Ook hebben diverse medewerkers een faciliterende rol bij de participatie.

Participatie

- We sluiten zoveel mogelijk aan bij lopende participatietrajecten of gebruiken de uitkomsten ervan, om te voorkomen dat inwoners 'participatiemoe' worden. De relevante uitkomsten nemen we op in de betreffende fase van de Omgevingsvisie.
- Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en verenigingen kunnen op drie momenten meedenken tijdens het zogeheten Atelier2040. Deze partners doen dat vanuit een adviserende rol voor college en raad.
- De gemeenten willen een brede participatie die een goede afspiegeling is van de samenleving om een grote diversiteit aan belangen en ideeën aan tafel te hebben.
- College en raad zijn uiteindelijk de beslissers en worden tijdens het traject in alle fasen van het proces geconsulteerd en/of geïnformeerd.
- De relevante beleidsafdelingen binnen de gemeente kunnen op een aantal momenten en manieren meedoen, meedenken en meeweten. De verschillende beleidsafdelingen worden op verschillende momenten in het proces betrokken (ook bij de Ateliers2040). Daarnaast zijn ze verantwoordelijk voor de inhoudelijke bijdragen aan de verschillende producten. Deze actieve rol is belangrijk voor het eigenaarschap van proces en eindresultaat, en voor de cultuurverandering die de Omgevingswet van ons vraagt.
- We streven naar een efficiënt proces, waarin we informatie en ideeën ophalen bij alle doelgroepen en waarin we informeren over de uitkomsten van voorgaande stappen.

3. Vier fasen Omgevingsvisie

Omgevingsvisietraject in vier fasen

Fase 1: Dromen (december 2019 - maart 2020)

In de eerste fase leggen we de basis voor de inhoudelijke uitwerking en het ontwikkelproces van de Omgevingsvisie. Dit is de fase waarin we de toekomst actief gaan verkennen en op zoek gaan naar de dromen die leven in de gemeente en de trends en ontwikkelingen die we op ons af zien komen in die toekomst. Ook kijken we naar het nu; wat is het bestaande beleid in de gemeenten en hoe verhoudt dit zich tot ontwikkelingen en doelen van de Omgevingswet? Dit is de fase waarin we een **Beleidsinventarisatie** en **Trendverkenning** maken met de beleidsteams en waarin we de droombeelden van inwoners, ondernemers, stakeholders en bestuur verzamelen en verwerken in een **Droombeelden notitie**.

Fase 2: Denken (april 2020 - mei 2020)

De tweede fase is de denkfase, en kunnen we ook de bots- of confrontatiefase noemen. In deze fase confronteren we de droombeelden met elkaar én met de trends en ontwikkelingen, bestaande ambities en beleid. De uitkomsten vertalen we in een **Kernopgaven notitie** voor de verschillende gemeenten.

Fase 3: Durven (juni 2020 - september 2020)

In de durffase vertalen we de uitkomsten van de Kernopgaven notitie in een **Afwegingskader per gemeente**, gevolgd door **Ontwikkelperspectieven** waarin de keuzes worden gemaakt. Hiermee zetten we de lijnen uit voor de Omgevingsvisie. Dit is een fase waarin we een belangrijke rol voor de raden zien.

Fase 4: Doen (oktober 2020 - februari 2021)

In de laatste fase ontwikkelen we op basis van de Ontwikkelperspectieven de uiteindelijke **Omgevingsvisie**. De belangrijkste eerste stap is om de hoofdlijnen concreter te maken door de 'hoe' vraag te beantwoorden. We ontwikkelen stapsgewijs de Omgevingsvisie en betrekken daarbij weer de inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties / verenigingen en ketenpartners.

Uitwerking per fase

Iedere fase bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie krijgt een aparte uitwerking in een communicatie- en participatieplan. Voorliggend plan is de uitwerking van de eerste fase van het participatieproces: de Droomfase.

4. Uitwerking Droomfase

Bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie zijn er verschillende doelgroepen die in het proces betrokken worden. De doelgroepen die wij onderscheiden zijn:

- Bestuur: gemeenteraad en college
- Interne organisatie: medewerkers
- Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en belangenverenigingen
- Ketenpartners: de professionele partijen

De belangen, de inbreng en de betrokkenheid van de doelgroepen is per fase van de totstandkoming van de Omgevingsvisie verschillend. Door van tevoren te bepalen wat de rol van de doelgroepen is en welke belangen zij hebben bij de Omgevingsvisie, kan de participatievorm hierop worden afgestemd. In onderstaand schema is aangegeven wat de rol en de belangen van de doelgroepen zijn.

Doelgroep	Rol	Belang
Bestuur: gemeenteraad en college	Besluitvormend (Mee)beslissen	Gemeenteraad bepaalt de kaders voor de fysieke leefomgeving als basis voor de uitvoering. Het college denkt hierover mee en bereidt de kaders voor.
Interne organisatie	Producent Meewerken Meedenken	Zorgen voor inbreng van kennis en expertise. Na vaststelling van de Omgevingsvisie dient de interne organisatie met de visie te werken.
Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en belangenverenigingen	Adviseurs Meewerken Meedenken	Hebben eigen (al dan niet verenigde) belangen en ervaren de effecten van de gemaakte keuzen in de Omgevingsvisie.
Ketenpartners	Adviseurs Meewerken Meedenken	Hebben kennis en expertise op bepaalde gebieden en kunnen deze inbrengen. Ook hebben zij eigen ambities geformuleerd die zij in willen brengen.

Onderstaand is per doelgroep uitgewerkt hoe zij in de Droomfase betrokken worden:

1. Bestuur: gemeenteraad en college

De start van het participatietraject is de gezamenlijke kick-off met de 3 gemeenteraden op 30 januari in het Huis van Waalre. Tijdens deze informatieve sessie stelt Ruimtevolk (het bureau dat het Omgevingsvisietraject begeleidt) zich voor, wordt het proces toegelicht en wordt ingegaan op de rol van de gemeenteraad in de verschillende fasen van de totstandkoming van de Omgevingsvisie.

De gemeenteraden en colleges zijn uitgenodigd om bij het Atelier2040 op 17 februari in Waalre, op 20 februari in Veldhoven of op 3 maart in Best aanwezig te zijn. De rol die zij in dit Atelier hebben is met name die van 'toehoorder'. In dit Atelier gaan we de ideeën, de dromen en de wensen bij de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en (belangen)verenigingen over de toekomst van de gemeente ophalen.

Deze dromen en de onderzochte trends en ontwikkelingen worden tijdens een gezamenlijke interactieve collegebijeenkomst op 10 maart en raadsbijeenkomst op 12 maart met de colleges en gemeenteraden gedeeld en gaan ook zij dromen over de toekomst van de gemeente.

De droomfase wordt afgesloten met de Beleidinventarisatie, Trendverkenning en Notitie Droombeelden, waarin de opgehaalde dromen verwerkt zijn, en welke ter informatie naar de gemeenteraad gaan.

2. Interne organisatie

De interne organisatie wordt in de droomfase allereerst betrokken bij de uitvoering van de beleidinventarisatie. Zij hebben de lokale kennis en expertise om vanuit hun deskundigheid input te leveren. Aan de hand van formulieren wordt aan het beleidsteam verzocht om het bestaande beleid te inventariseren. Door de opzet van het formulier wordt het vraagstuk integraal bekeken, wordt een link gemaakt met doelen van de Omgevingswet, wordt ingezoomd op het DNA van de gemeente en wordt al een eerste stap gezet in het formuleren van de kansen, opgaven en uitdagingen die er liggen voor de toekomst. Op deze manier wordt er een eerste stap gezet in het integrale werken in het kader van de nieuwe Omgevingsvisie.

De uitkomsten van de ingevulde formulieren vormen de basis voor een integrale bespreking aan de hand van een beleidsschouw met de interne organisatie eind januari/begin februari per gemeente. Op basis hiervan wordt de beleidinventarisatie definitief gemaakt. De uitkomsten en de geïnventariseerde trends en ontwikkelingen worden gepresenteerd en besproken in bijeenkomsten waar de interne organisatie breed voor wordt uitgenodigd.

Omdat we de Omgevingsvisie samen met de maatschappij en overige betrokkenen tot stand willen laten komen, waarbij we goed naar elkaars wensen en belangen luisteren, is het essentieel dat ook de interne organisatie aanwezig is bij de Ateliers. Juist dan halen we op wat de ambities, ideeën en dromen van de omgeving zijn. Hierdoor is er de mogelijkheid tot vernieuwing en ontstaat er meer begrip voor elkaar.

3. Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en belangenverenigingen

Het eerste Atelier2040 is een brede participatiebijeenkomst waar iedereen welkom is. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en (belangen)verenigingen worden uitgenodigd om te komen. De uitnodiging wordt in de lokale media op de gemeentelijke pagina's gepubliceerd en via de social media kanalen van de gemeente gedeeld. Ook wordt op de gemeentelijke website een aparte pagina ingericht waarin de uitnodiging is opgenomen en alle relevante informatie te lezen is. Per gemeente is een stakeholderanalyse uitgevoerd, welke in de bijlage is opgenomen. Via de mail ontvangen deze partijen een uitnodiging om deel te nemen aan het Atelier2040.

Door persoonlijk het gesprek aan te gaan met de inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en (belangen)verenigingen en hen de ruimte te geven om mee te denken, nemen draagvlak en kwaliteit van de Omgevingsvisie toe. Het participatiedoel met deze doelgroep is het overbrengen van de bedoeling van de Omgevingsvisie, het managen van de verwachtingen en het mee laten denken. Ook daarom is een goede terugkoppeling per fase nodig: waarom krijgen bepaalde ideeën / belangen wel een plek in de Omgevingsvisie en waarom niet.

In het eerste Atelier2040 moet hier direct duidelijkheid over worden gegeven. Hier wordt dan ook als eerste bij stilgestaan. Er wordt antwoord gegeven op onder andere de volgende vragen: Wat is een Omgevingsvisie? Wat is het verschil met een Omgevingsplan? Hoe ziet het proces en de participatie eruit (aan de hand van de two-pager)? Wat is het

doel van de avond? Wat doen we met hetgeen is opgehaald? Wanneer krijgen de aanwezigen een terugkoppeling, etc.?

Na deze opening worden de trends en ontwikkelingen geschetst die op ons afkomen en de ruimtelijke opgaven die hieruit voortkomen. Hierdoor worden de aanwezigen in de 'droomstand' gezet en gaan we vervolgens aan de hand van een aantal thema's met de aanwezigen actief verkennen en op zoek naar de dromen die we hebben voor Veldhoven, Best en Waalre in 2040. Per gemeente wordt een draaiboek voor de avond gemaakt.

Na de brede bijeenkomst heeft het de voorkeur om met een kleinere groep het volgende atelier in de Denkfase in te gaan. Hierdoor wordt de betrokkenheid beter, maar kunnen de verwachtingen ook beter gemanaged worden. Tijdens het eerste Atelier wordt geïnventariseerd welke aanwezigen hier interesse in hebben.

4. Ketenpartners

De ketenpartners zijn de professionele partijen, met vaak specialistische kennis expertise, zoals de Provincie, Waterschap de Dommel, omliggende gemeenten, GGD, Omgevingsdienst en Veiligheidsregio. In de droomfase organiseren we een eerste bijeenkomst met deze partners om hen op de hoogte te brengen over het proces en hen alvast mee te laten denken over de thema's die voor hen relevant zijn.

Bovenstaande betekent het volgende voor de communicatie en participatie van de verschillende doelgroepen in de droomfase:

Doelgroepen	Informeren	Participeren
Bestuur	<p>We informeren colleges en raden over voortgang, inhoud en besluitvorming, met tussenproducten en bijeenkomsten, middels:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Two-pager ▪ Raadsinformatienota/Raadsinformatiebrief ▪ Bijeenkomst raden op 30 januari ▪ Toehoorder Atelier2040 ▪ Beleidsinventarisatie, Trends & Ontwikkelingen en Notitie Droombeelden (kan ter bespreking) 	<p>Na de inventarisatie en het Atelier2040 worden colleges en raden naar hun dromen gevraagd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gezamenlijke interactieve sessie college ▪ Gezamenlijk interactieve sessie raad
Interne organisatie	<p>We informeren de interne organisatie periodiek over de voortgang van het omgevingsvisieproces. Ook delen we mijlpalen en successen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Two-pager ▪ Intranet ▪ Terugkoppeling in brede bijeenkomsten 	<p>De relevante beleidsafdelingen worden betrokken bij de ontwikkeling van alle (tussen)producten (meewerken en meedenken):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Beleidsschouw ▪ Atelier2040 ▪ Brede bijeenkomsten
Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en (belangen) verenigingen	<p>We nodigen uit en informeren over de stand van zaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Two-pager ▪ Paginga website ▪ Gemeentelijke pagina lokale media ▪ Social media-kanalen gemeente ▪ Persberichten, indien relevant ▪ Persoonlijk via de mail uitnodigen 	<p>Inwoners en ondernemers kunnen meedenken over de omgevingsvisie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Atelier2040 (brede participatie) ▪ Inwonerspanel
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 	
Ketenpartners	<p>We informeren over de stand van zaken en tussenproducten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Two pager ▪ webpagina/website ▪ Gemeentelijke pagina lokale media ▪ Social media-kanalen gemeente 	<p>Ketenpartners kunnen meedenken over de omgevingsvisie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Aparte bijeenkomsten

Bijlage 1: Stakeholderanalyse gemeente Waalre

Stakeholders

- Inwoners
- Ondernemers
- Sport- en recreatieverenigingen
- Dorps- en gemeenschapshuizen
- Seniorenraad en seniorenverenigingen
- Woningcorporaties
- IVN
- Natuurmonumenten
- Brabants Landschap
- ZLTO
- Politie
- Brandweer
- Waalres erfgoed
- Basisscholen
- Kinderopvang
- Ondernemersverenigingen
- Recreatieve ondernemers
- Klankbordgroep Kracht van Waalre

Ketenpartners

- Buurgemeenten: Veldhoven, Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard en Bergeijk
- Provincie Noord-Brabant
- Omgevingsdienst Zuid-Oost-Brabant
- Waterschap de Dommel
- Rijkswaterstaat
- Veiligheidsregio
- GGD